

Orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 6.10.2009 r. w sprawie C-123/08

Wolzenburg

I. Stan faktyczny i prawny

W dniu 6 października 2009 r. Trybunał Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich wydał wyrok w sprawie C-123/08 *Wolzenburg*.

Sprawa dotyczy obywatela niemieckiego, przebywającego na stałe w Holandii, lecz nieposiadającego zezwolenia na pobyt na czas nieokreślony. W związku ze skazaniem go przez sąd niemiecki na karę pozbawienia wolności, został przeciwko niemu wydany europejski nakaz aresztowania w celu wykonania kary. Nakaz podlegał rozpoznaniu przez holenderski sąd (*Rechtbank*).

Pytania prejudycjalne dotyczyły wykładni art. 4 ust. 6 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi (Dz. Urz. UE L 190, s. 1), a także art. 12 i 18 Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Art. 4 ust. 6 decyzji ramowej w sprawie ENA przewiduje możliwość odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko osobie, która nie jest obywatelem państwa wykonującego, lecz w państwie tym stale przebywa. Art. 12 TWE zakazuje dyskryminacji z powodu przynależności państwowej. Art. 18 TWE wprowadza swobodę przepływu osób.

Na podstawie art. 6 ust. 5 holenderskiej ustawy o wydawaniu osób (*Overleveringswet*), wdrażającej art. 4 ust. 6 decyzji ramowej, można odmówić przekazania obywatela innego państwa członkowskiego, mającego zezwolenie na pobyt na czas nieokreślony, do wykonania kary pozbawienia wolności w innym państwie członkowskim. Sąd holenderski powziął wątpliwość co do zgodności tego rozwiązania z art. 12 i 18 TWE i wystąpił do Trybunału Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich z wnioskiem o wydanie orzeczenia trybie prejudycjalnym. Rzeczpospolita Polska przedstawiła stanowisko w pisemnej fazie postępowania.

II. Pytania prejudycjalne

1. Czy do osób, które przebywają lub mają swoje miejsce zamieszkania w państwie członkowskim wykonania nakazu w rozumieniu art. 4 pkt 6 decyzji ramowej, należy

zaliczyć osoby, które nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego wykonania nakazu, lecz mają obywatelstwo innego państwa członkowskiego i na podstawie art. 18 pkt 1 TWE przebywają legalnie w państwie członkowskim wykonania nakazu - niezależnie od okresu tego legalnego pobytu?

2.a. W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze: czy pojęcia wymienione w pytaniu pierwszym należy interpretować w ten sposób, że odnoszą się one do osób, które nie posiadają obywatelstwa państwa członkowskiego wykonania nakazu, lecz mają obywatelstwo innego państwa członkowskiego i które przed ich aresztowaniem na podstawie europejskiego nakazu aresztowania przebywały legalnie zgodnie z art. 18 ust. 1 TWE co najmniej przez określony czas w państwie członkowskim wykonania nakazu?

2.b. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie 2.a.: jakie wymogi mogą być stawiane wobec okresu legalnego pobytu?

3. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie 2.a.: czy państwo członkowskie wykonania nakazu może - poza wymogiem odnoszącym się do okresu legalnego pobytu - stawiać dodatkowe wymogi administracyjne, takie jak posiadanie zezwolenia na pobyt na czas nieokreślony?

4. Czy środek krajowy określający przesłanki, w których organ sądowy państwa członkowskiego wykonania nakazu może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania mającego na celu wykonanie kary pozbawienia wolności, jest objęty (przedmiotowym) zakresem stosowania traktatu WE?

5. Zważywszy,

— że art. 6 ust. 2 i 5 ustawy zawiera uregulowanie, które stawia na równi z obywatelami niderlandzkimi osoby, które nie posiadają obywatelstwa niderlandzkiego, lecz które mają niderlandzkie zezwolenie na pobyt na czas nieokreślony

oraz

— że w przypadku tej grupy osób uregulowanie to prowadzi do tego, iż należy odmówić przekazania, gdy europejski nakaz aresztowania dotyczy wykonania nieodwoławnej kary pozbawienia wolności,

przepisy art. 6 ust. 2 i 5 ustawy skutkują dyskryminacją zakazaną przez art. 12 TWE, gdyż wspomniane postawienie na równi nie obowiązuje w odniesieniu do obywateli innych państw członkowskich, którym przysługuje prawo pobytu na podstawie art. 18 ust. 1 TWE, którzy nie utracą tego prawa pobytu na skutek nałożonej na nich nieodwoławnej kary pozbawienia wolności, ale którzy nie dysponują niderlandzkim zezwoleniem na pobyt na czas nieokreślony?

III. Tezy wyroku

ETS orzekł, co następuje.

- 1) **Obywatel państwa członkowskiego, który legalnie przebywa w innym państwie członkowskim, ma prawo powołać się na art. 12 akapit pierwszy WE przeciwko przepisom krajowym, takim jak Overleveringswet (ustawa o przekazywaniu osób) z dnia 29 kwietnia 2004 r., ustalającym przesłanki, na podstawie których właściwy organ sądowy może odmówić wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności.**
- 2) **Artykuł 4 pkt 6 decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między państwami członkowskimi należy interpretować w ten sposób, że gdy chodzi o obywatela Unii, wykonujące nakaz państwo członkowskie nie może – poza wymogiem odnoszącym się do okresu pobytu w tym państwie – uzależniać zastosowania powodu fakultatywnej odmowy wykonania europejskiego nakazu aresztowania, o którym mowa w tym przepisie, od dodatkowych wymogów administracyjnych, takich jak posiadanie zezwolenia na pobyt na czas nieokreślony.**
- 3) **Artykuł 12 akapit pierwszy WE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie przepisom wykonującego nakaz państwa członkowskiego, na mocy których właściwy organ sądowy tego państwa odmawia wykonania europejskiego nakazu aresztowania wydanego przeciwko jego obywatelowi w celu wykonania kary pozbawienia wolności, jeżeli taka odmowa, gdy chodzi o obywatela innego państwa członkowskiego mającego prawo pobytu na podstawie art. 18 ust. 1 WE, jest uzależniona od przesłanki legalnego zamieszkiwania przez osobę, której dotyczy**

wniosek, przez nieprzerwany okres pięciu lat we wspomnianym wykonującym nakaz państwie członkowskim.

Trybunał Sprawiedliwości orzekł, iż obywatel państwa członkowskiego, który legalnie przebywa w innym państwie członkowskim, ma prawo powołać się na art. 12 akapit pierwszy Traktatu WE przeciwko przepisom krajowym, ustalającym przesłanki, na podstawie których właściwy organ sądowy może odmówić wykonania ENA wydanego w celu wykonania kary pozbawienia wolności (por. punkt pierwszy sentencji wyroku).

ETS potwierdził tym samym zasadę prymatu Traktatu WE nad przepisami krajowymi, w tym wdrażającymi prawo unijne w ramach III filaru. Decyzje ramowe są przyjmowane na podstawie Traktatu o Unii Europejskiej. Nie oznacza to jednak, iż przepisy krajowe transponujące akty przyjęte na tej podstawie, nie są objęte kontrolą legalności z punktu widzenia prawa wspólnotowego. Państwa członkowskie nie mogą bowiem w ramach wdrażania decyzji ramowej naruszać prawa wspólnotowego, w szczególności postanowień traktatu WE dotyczących przyznanej wszystkim obywatelom Unii swobody przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich (por. punkty 44 i 45 wyroku).

Ten punkt orzeczenia jest w pełni zgodny ze stanowiskiem zajęтым przez Polskę w trakcie postępowania.

Ponadto ETS uznał, że wykonujące nakaz państwo członkowskie nie może uzależniać zastosowania fakultatywnej odmowy wykonania ENA na podstawie art. 4 ust. 6 decyzji ramowej, od dodatkowych wymogów administracyjnych, takich jak posiadanie zezwolenia na pobyt na czas nieokreślony (por. punkt 2 sentencji wyroku).

ETS potwierdził tym samym swoje stanowisko wyrażone w wyroku C-66/08 *Kozłowski*, iż pojęcie pobytu stałego odnosi się do stanu faktycznego, a nie prawnego. Punkt drugi sentencji wyroku jest konsekwencją przyjęcia tej tezy. Istnienie określonego stanu faktycznego nie jest i nie może być uzależnione od decyzji administracyjnych, posiadanych zezwoleń etc. Jest to zgodne ze stanowiskiem Rządu RP, który zarówno w sprawie C-66/08 *Kozłowski*, jak i podczas niniejszego postępowania, podkreślał autonomiczne i odnoszące się wyłącznie do faktów znaczenie określenia „stały pobyt”.

Nadto Trybunał wypowiedział się w kwestii specyficznej dla prawa niderlandzkiego. Ustawodawca niderlandzki, dokonując implementacji decyzji ramowej w sprawie ENA, wskazał, że za osobę stale przebywającą na terytorium Holandii w rozumieniu art. 4 ust. 6 decyzji ramowej, uznaje się taką osobę, która przebywa w tym kraju ciągle przez okres co najmniej pięciu lat. ETS orzekł, że ograniczenie takie nie jest sprzeczne z Traktatem WE, a w szczególności z jego art. 12 i 18.

Trybunał wyszedł od stwierdzenia, iż celem decyzji ramowej w sprawie ENA jest zastąpienie systemu ekstradycji mechanizmem przekazywania osób w oparciu o zasadę wzajemnego uznawania. Państwa członkowskie są przy tym zasadniczo zobowiązane do uwzględniania nakazu aresztowania, a odmowa uznania następuje wyłącznie w ściśle określonych wypadkach (por. punkt 57 wyroku). Art. 4 ust. 6 decyzji ramowej wprowadza od tej reguły wyjątek. Jeżeli jednak państwo członkowskie implementuje decyzję ramową w sposób, który ogranicza stosowanie takiego wyjątku, rozszerza tym samym obszar poddany wzajemnemu uznawaniu, a w konsekwencji ułatwia osiągnięcie celu decyzji ramowej, jakim jest przekazywanie osób. Ograniczenie, o którym mowa, jest zatem – zdaniem ETS – korzystne z punktu widzenia budowy przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości w Europie.

Ponadto, ETS zauważył, iż celem wyjątku przewidzianego w art. 4 ust. 6 decyzji ramowej w sprawie ENA jest m. in. ułatwienie reintegracji społecznej osoby skazanej, co ma miejsce wtedy, gdy kara jest wykonywana w miejscu stałego pobytu. Cel ten nie stoi na przeszkodzie ograniczeniu wprowadzonemu w prawie niderlandzkim. Co więcej, przesłanka zamieszkiwania przez nieprzerwany okres pięciu lat nie wykracza poza to, co jest niezbędne do osiągnięcia celu polegającego na zapewnieniu odpowiedniego stopnia reintegracji. Nie ma zatem charakteru dyskryminacyjnego.

Kluczowe znaczenie mają punkty 76 i następne wyroku. Trybunał stwierdził, iż jeżeli państwo członkowskie implementowało art. 4 ust. 6 decyzji ramowej w sprawie ENA bez wprowadzania szczególnych ograniczeń, podobnych do warunku pięcioletniego pobytu przewidzianego przez prawo holenderskie, do organu sądowego wykonującego nakaz należy przeprowadzenie całościowej oceny mającej na celu ustalenie, czy pobyt osoby ściganej ma rzeczywiście charakter stały. Podkreślił przy tym, iż pojedyncza okoliczność dotycząca osoby ściganej, taka jak długość jej pobytu w danym państwie członkowskim, nie może co do zasady mieć decydującego znaczenia dla oceny charakteru tego pobytu. Konieczne jest wzięcie pod uwagę wszystkich okoliczności wpływających na ocenę stanu faktycznego. Tym

samym długość pobytu nie może być uznana za przesłankę samodzielną. Jest to pogląd zgodny z wyrokiem C-66/08 *Kozłowski* (por. punkt 49), a także ze stanowiskiem Rządu RP zajętych w obydwu sprawach.

Jeżeli jednak państwo członkowskie wdrożyło decyzję ramową w taki sposób, że wprowadziło swego rodzaju domniemanie faktyczne, iż pobyt stałym jest pobyt trwający ciągle przez okres pięciu lat, tak jak to uczyniła Holandia, organ sądowy państwa wykonania jest zobowiązany wyłącznie do zbadania tej okoliczności. W takim wypadku nie jest konieczne badanie całokształtu okoliczności wpływających na ocenę charakteru pobytu osoby ściganej w państwie wykonania ENA. Przedmiotem badania jest wyłącznie przesłanka przewidziana w prawie krajowym, czyli długość ciągłego pobytu w państwie wykonania. Takie rozwiązanie ETS uznał za zgodne z art. 12 i 18 TWE.

Orzeczenie nie będzie miało wpływu na polskie prawo i praktykę polskich sądów i prokuratorów. Polska nie zastosowała bowiem dodatkowego ograniczenia stosowania wyjątku z art. 4 ust. 6 decyzji ramowej w sprawie ENA, tak jak uczyniła to Holandia. Należy zaznaczyć, że w kwestiach odnoszących się do instytucji przewidzianych przez polskie prawo krajowe, ETS udzielił odpowiedzi całkowicie zgodnych ze stanowiskiem Rządu RP.